

שיטת החאראיקירי עדיפה על שיטת הזינבור

איך לזנוב

לעולם אף את שמו של איש אחד האחראי למעשים האלה. כל העבריינים, החוטאים, האיסדרנים ושאר הפושעים יכולים להמשיך בתפקידם, ולחזור על מעשיהם. זה לא יכול היה לקרות בארצות-הברית, ולא בבריטניה, ולא בברית-המועצות, ולא ביפאן. זה יכול לקרות רק בישראל, מדינת המזויז' ברים, מולדת הזינבור. רומא הפכה קיסרות, ישראל הופכת זנבריה.

יחם אל עקרון האחראיות האישית הוא ביטוי נאמן לפילוסופיה של המישטר. אם נחפש את הארץ הייזנית את ההיפך מתרבות-הזינבור, נגיע אל יפאן. ביפאן נולדה שיטת החאראיקירי. הארא פירושה, ביפאנית, בטן. קירי פירושו לחתוך. תמיד סברנו שזה שיא הבאבאריות. אדם נכשל ב' תפקידו, לא פעם בשל גורמים שלא היתה לו כל שליטה עליהם. כבודו אבד. חייו שוב אינם חיים, בעיני עצמו. הוא נוטל את החרב המסורתית, וחותר בתנועות מסורתיות את בני מעיו.

שיטה באבאריות, בני ספק, בלתי-אסתטית לחלוטין. אבל, כמחשבה שנייה, יש בה כמה מעלות מבחינה ציבורית.

גנרל ידאג היטב לגורל גייסותיו, אם יידע שלא הם יבדעו ישלמו בחייהם עבור מחדליו. ראש-ממשלה יחשוב פעמים על מדיניותו, אם יידע שכישלונה יסתים בכאבי בטן. כל אישיות ציבורית תקדיש כל קורטוב של כישלונה ומירצה להצלחת המשימה המסורה בידיה, אם תדע שביום ההצלחה ישישו בני-מעיה, פשוט-כמשמעו.

אפילו משה זנבר דא היה, מן הסתם, מפי קוד כמה מיליונים מכספנו בבנק שכבר העדה סירחון, אילו ידע כי הוא ישבוק חיים לכל חי יחד עם הבנק עצמו.

זוהי שיטה קיצונית, אך כמה מעקרונותיה נתקבלו גם בארצות אחרות. בכמה חילותיים היה נהוג שרבי-החובל טובע עם אנותיו, כשהוא מצדוע לדגל. אך ברוב הארצות מסתפקים, בימינו, בחאראיקירי סימלי: ההתפטרות ההפגנתית מן התפקיד. אפילו שרי-התחבורה היפאני הסתפק לפני שלוש שנים בהתפטרות, כאשר התנגשו שני מטוסים בשמי ארצו והתרסקו. הוא לא סבר שיוכל להמשיך בתפקידו אחרי שאירע מאורע כה מביש בתחום אחריותו.

לא כן בישראל. כאן מזנוברים. אף אם יפלו המטוסים משמי ארצנו מזכיר בים אחרי ריפוס, לא יתפטר שרית-החבורה שלנו. הדבר כלל לא יעדה על דעתו. מה פיתאום?

ום מנגנון ציבורי — לא מדינה, לא צבא, לא רשות, לא מינהל — אינו יכול לפעול באווריה של זינבור.

כי עקרון האחראיות האישית אינו רק יסוד מוסרי — הוא תנאי לעצם היכולת לתפקד. שיטת החאראיקירי, גם בגילגולה החומאני ביותר, היא ערובה לברירה טבעית חיובית. הבלתי-מוכשרים נפלטים. חסרי-המחול עוברים לעסקים פרטיים, שם אין הם יכולים להזיק לציבור. הגנבים, הרמאים, הרשלנים, הלא-איכפתים ניצים, המחוללים, נעלמים מן האופק.

שיטת הזינבור נרמית לתוצאה ההפוכה בדיוק. היא יוצרת סלקציה שלילית מובהקת, היפוכה של חוקי-אריון. היא מעניקה פרס למזנונים, חוסמת את דרכם של המוכשרים. הקצין הכושל, הממשיך להתחוק בפקוד, חוסם את דרכו של קצין מוכשר יותר, שיכול היה לבוא במקומו. במילחמה יקבור המפקד הכושל את חייליו. המנהל הכושל, המונע את עלייתו של יורש מוכשר, קובר את המיליונים. ממשלה גרועה, המורכבת כולה על פי שיטת הזינבור, עלולה לקבור את המדינה כולה.

קיימת סולידריות זינבורית. כל הזנברנים ערכים זה לזה. כולם כאחד מעוניינים בקיום השיטה, ומוכנים להגן עליה עד טיפת-הדם האחרונה של המדינה. מושג אחד כי יתפטר, יסכן את כל אחיו.

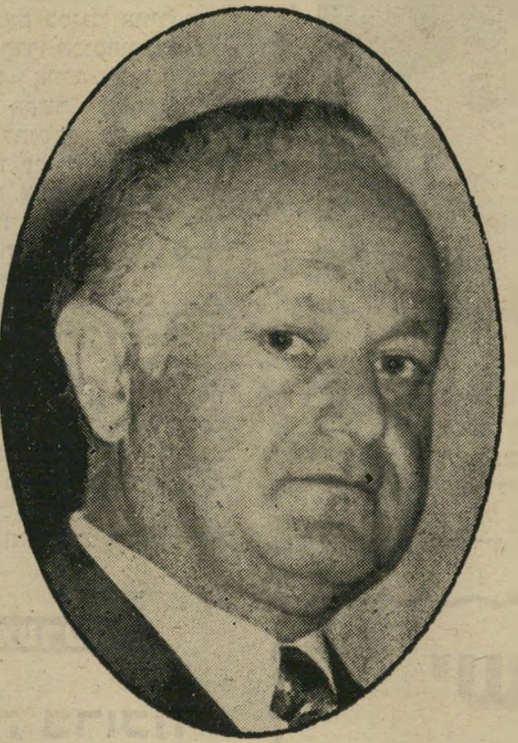
ל מפעל להצלת המדינה מתחיל בצעד אחד: היסול הזינבור. כינון שיטת האחראיות האישית. יש להפריד לחלוטין בין אחריות לאשמה. האשמה היא עניין מישפטי, ונקבעת על-ידי שופט. האחראיות היא אוטומטית, וטעונה מימוש אוטומטי.

ראשי-ממשלה, שר, מנהל, נגיד, רמטכ"ל וכל פקודיהם — אישי-איש בתחום אחריותו המוגדרת — צריכים לשאת באחריות לכל המת' רחש בתחומם. מי שאירע בתחומו עסקיביש חמור, חייב להתפטר.

מיד, תמיד, ללא יוצא מן הכלל. לפני בדיקת האשמה, לא נשלח לו פגיון יפאני הביתה. לא נשים על שולחן עבודתו אקדח הטעון כדור אחד. אנתון רחמנים. אבל הגיע הזמן שנתחיל לרחם גם על המדינה.

כאשר הזינבור הופך שיטה ממלכתית, פירוש הדבר הוא שהטירוף המוסרי דבק במישי מר כולו.

אפשר להטות את הפועל בכל ההטיית האפשריות. פלוני זינבר, והציבור כולו מזנובר. יכול אדם להזדנובר, לפרוק מעל עצמו כל אחריות כלפי עצמו, וכאשר המזנובר הוא גם איש רפידה,

בעקבות קיסר, סאנדוויץ' ומולוטוב

שמעשיו נראים למרחוק וגורמים יקוקי, הוא יוצר זינבורת כללית.

שה זנבר מעניק את שמו לתופעה, מפני שפרשתו היא כה בולטת ונוקבת, ואולי גם מפני שהצליל של שמו מתאים כל-כך להבעת תוכנה.

אולם לא זנבר המציא את הזינבור. אין הוא דמות חריגה, הוא לא יצר גרמה חדשה, ירמאין. להיפך, ערכו של זנבר מתבטא בכך שהוא עזר למקור ולהגדיר תופעה שהפכה מחדה כללית בישראל, נורמה מקובלת ומוסכמת.

הזינבור שולט בחיינו הציבוריים מזה שנים רבות. הוא חפר סיננון-חיים, סימן-היכר לטיבו של המישטר. **כי הזינבור פירושו: אין השליט אחראי כפני הציבור, אין הוא אחראי בפני איש, כמו המלכים בימי-הביניים, הוא שולט "בזכות אלוהים".**

איש אינו אחראי לדבר, אין אחריות אישית. אין אחריות ציבורית. אין אחריות מינסטריאלית. אין אחריות פורמלית. אין אחריות מוסרית.

שרביטחון קיבל לידיו את אחד הנכסים היקרים ביותר של המדינה, השחית אותו עד היסוד תוך כמה שנים קצרות. מיחדל את הגדול במחדלי המדינה, התמוטט באמצע המילחמה שהוא עצמו גרם לה, והמשיך בתפקידו כאילו לא קרה דבר. הוא היה ממש' בו עד עצם היום הזה. לולא סולק על-ידי התקוממות ציבורית נדירה בארץ, מאז הוא מרויח הון מהשמעת דברי חוכמה על עלילותיו. ראש-הממשלה גרמה לאסון לאומי, חותה בהתמוטטות כל הערכותיה ותורותיה, ונבחרה מיד לתקופת-כהונה נוספת. אחרי שהודחה באותן נסיבות נדירות, היא יושבת על תקן של אוראקל לאומי, וקובעת כיצד על יורשיה להנהיג את המדינה.

מאז ימי-הראשית של המדינה ועד היום מפרסם מבקר המדינה מדישנה דו"ח, המלא כרימון עבירות, חטאים, "איסדרים" ושאר פשעים נגד הציבור, מבלי לזהות

או החליט אפריים קישון לגמוז את חיים גמזו, לא היתה עוד מילה עברית חדשה שהשתוקקה כל-כך להיוולד, כמו המילה "לזנובר".

הוא מזנובר. היא מזנוברת. הם מזנוברים. הן הזנוברנה. הוא החליט לזנובר. מי מזנובר את מי? הם מזנוברים את כולנו.

בקיצור, זינבור אחד גדול.

משה זנבר, זהו כבוד רב. רק אנשים מעטים בעולם מגיעים לכך ששםם הופך מטבע-לשון, מילה שגורה בשפת-הדיבור.

גאיוס ויליוס קיסר נטל לידו שילטון-יחיד ברטובליקה הרומאית, והפך מילה בכל שפות תבל — קיסר סיור. לורד סאנדוויץ', שהיה מתמר מטורף ושיחק לא פעם במשך 24 שעות רצופות, לא טרח לקום משולחן-ההימורים כדי לסעוד את ליבו כדרך ג'טלמן. הוא שם פרוטב בר בין שתי פרוטות-לחם, והפך מילה בינלאומית.

קפטן בויווט, אירי שניהל אתונו של אנגלים, הותרם על-ידי שכניו ונאלץ להגר מארצו, ומאז ניתן שמו לכל חרם, כולל החרם הערבי על ישראל. קפטן אחר, ויליאם לינץ', תושב וירג'יניה, נטל את החוק לידי והעניש אנשים כאות-נפש, ושמו הונצח לדראון. גם ג'ו מקיארתי, אבי המקיארתיוס, נשאר מושג, זמן רב אחרי מותו.

חיילים פיניים עצרו את הטאנקים של הצבא האדום בעזרת בקבוקים מלאים חומר דליק, הם קראו לנשק מאולתר זה בשם שרי-החוק הסובייטי ויאצ'סלאב מיכאילוביץ מולוטוב, וכך נולד בקבוקי-המולוטוב.

בארצנו ראינו את רחמים כלנתר, חבר מועצת-העירייה בירושלים שהחליף את מיפלתו, וששמו הפך מאז מונח מדיני במילון הישראלי. ואילו חוזה-הציונות של חלם, שהפוך סיפרה בלשון העברית, שם-גדרף ל-100 לירות. לחוג מצומצם ונכחר זה מצטרף עתה נגיד בנק ישראל, אביר שיטת הזינבור.

ין לי דבר אישי נגד משה זנבר. כשמגשתיו בוועדות הכנסת, נראה לי איש פיקח מאד, מהיר הפיסה, הבקי בענייני כספים.

אומנם, לאיכדיכך מצא חן בעיני שניתנה לו דירה על השכונת נאומיו על הצורך בהרי דוקי-החגורה צרמו מאוד את אוזניו. אך ייתכן שיש לי שמיעה עדינה מדי.

רק כאשר התפוצצה הפרשה של בנק איי-בריטניה התחלתי לתת את דעתי על הייחוד שבאישיותו ובשיטותיו. כאשר נסתבר כי עיסקי הבנק הזה, שהיו שערורייה מתמשכת, התנהלו מתחת לכנפי הסיקוח הבנקאי של זנבר, חשבתי לי: מיסכן זנבר. אולי אין הוא אשם, אבל הוא יצטרך להתפטר.

אבל זנבר לא התפטר. כאשר נסתבר כי לא זו בילבד שלא מנע את השחיתות, כפי שהיה חייב לעשות, אלא גם השקיע את כספי המדינה בבנייה בנקאית מצחינה זו, חשבתי: זהו זה. עכשיו אין לו ברירה, מחר יתפטר.

איפה זנבר ואיפה התפטרות! הכל אמרו: היועץ המישפטי חוקר. מאיר שמגר יבדוק ויסיק מסקנה. אם ייקבע שזנבר אחראי, יתפטר. עד אז, אין זה הוגן לחרוץ את דינו מראש. איננו רוצים במישפטי לינץ', גם לא נגד קיסר הבנק הממלכתי.

שמגר בא, ראה וניסח. מבלי לדקדק בקוצו של יוד בניסוח מסקנותיו, ברור כי הן מצטרפות לכתב-אישום מרשים. אפשר להתווכח על מידת אשמתו של זנבר. אי אפשר להתווכח על אחריותו לשערורייה הבנקאית הי גדולה ביותר בתולדות המדינה.

עכשיו, כך אמרו הכל, עכשיו הוא יתפטר. זה לא נעים, זה מצער, אך אין ברירה. **אבל זנבר לא התפטר. הוא זינבר.**

יפור זה מסכר, יותר מכל הגדרה מטעם האקדמיה ללשון העברית, מה טיבו של זינבור. לזנובר סיוורון — להיכשל ולא להסיק שום מסקנה. לגרום לאסון לאומי — מדיני, כלכלי, צבאי, רחוני — ולהעמיד פנים כאילו דבר לא קרה. **אדם נכשל — ומזנובר. סורח — ומזנובר. מועד באימון — ומזנובר. לזנובר מיליונים, או כנייאדם, או ערבי-רוח — ומזנובר.** הזינבור הוא היסוכו של מושג האחראיות האישית, שהוא אביאבות המוסר האנושי. האיש המזנובר לוקה בטרורף מוסרי, מעין Moral Insanity. הלגבי נושטטשו התחומים בין טוב ורע, מותר ואסור, הגון ובלתי-הגון.